

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ 77-ї ПІДСУМКОВОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ
ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ»**

**Ужгород
2023**

Матеріали 77-ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу юридичного факультету. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2023. 136 с. ISBN 978-617-7825-92-9

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Лазур Ярослав Володимирович – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ» (голова редакційної колегії); **Андрушко Андрій Васильович** – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «УжНУ»; **Білаш Олександр Володимирович** – кандидат юридичних наук, доцент, заступник декана юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»; **Бисага Юрій Михайлович** – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ»; **Белов Дмитро Миколайович** – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ»; **Болдіжар Сандра Олександрівна** – докторка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «УжНУ»; **Булеца Сібілла Богданівна** – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «УжНУ»; **Греца Ярослав Васильович** – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри господарського права ДВНЗ «УжНУ»; **Карабін Тетяна Олександрівна** – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «УжНУ»; **Копча Василь Васильович** – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «УжНУ»; **Котляр Ольга Іванівна** – кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри міжнародного права ДВНЗ «УжНУ»; **Менджул Марія Василівна** – докторка юридичних наук, професорка, заступниця декана юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»; **Петрецька Наталія Іванівна** – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ»; **Переш Іван Євгенійович** – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «УжНУ»; **Рошканюк Вадим Михайлович** – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарського права ДВНЗ «УжНУ»; **Савчин Михайло Васильович** – доктор юридичних наук, професор, директор НДІ порівняльного публічного права та міжнародного права ДВНЗ «УжНУ»; **Сийпловік Микола Васильович** – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «УжНУ»; **Сливка Олександр Олександрович** – кандидат юридичних наук, керівник Освітнього провайдера «ЦПК ГРУП»; **Ступник Ярослав Валерійович** – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального права та процесу ДВНЗ «УжНУ»; **Тимчак Василь Васильович** – кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «УжНУ»; **Черевко Павло Павлович** – кандидат юридичних наук, доцент, заступник декана юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»; **Фрідманський Роман Михайлович** – кандидат юридичних наук, професор, заступник декана юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ»; **Хохлова Ірина Валеріївна** – кандидатка юридичних наук, доцентка, заступниця декана юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ».

У науковому збірнику опубліковано матеріали 77-ї підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького складу юридичного факультету, що відбулася 20-24 лютого 2023 р.

Редакційна колегія може не поділяти думку учасників.

Відповідальність за зміст і достовірність поданого матеріалу несуть учасники.

Рекомендовано до друку:

Вченою радою ДВНЗ «УжНУ

(протокол №5 від 04 травня 2023 р.);

Редакційно-видавничою радою ДВНЗ «УжНУ»

(протокол №3 від 02 травня 2023 р.).

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Бадида А.Ю. Гарантії незалежності Конституційної Ради Французької Республіки: основні аспекти	5
Гартман М.Т. Релокація підприємств в умовах війни: юридичний аспект	9
Головач А.Й. Правовий режим скарбу в Стародавньому Римі	12
Когут М.Г. Витоки формування державних інституцій в Україні періоду Середньовіччя через аналіз державно-правових утворень гунів	15
Переш І.Є. Правова культура як фактор правової соціалізації	18
Погорєлова З.О. Актуальні проблеми нормотворчої діяльності Кабінету Міністрів України	21
Попович Т.П., Бариська Я.О., Телеп Ю.В. Обов'язок отримання згоди донора органів і тканин на проведення трансплантації: окремі аспекти	24
Турянця В.В. Демократизація посттоталітарних держав: ознаки, фази та вдосконалення прав людини	27
Шандор Т-К.Ф. Перспектива вступу України у Європейський Союз: ілюзія чи реальність?	30

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ТА ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО

Бисага Ю.М. Конституція як гарант забезпечення прав, свобод та інтересів осіб в умовах війни	36
Греца С.М. Правове регулювання обов'язків громадянина ЄС	39
Новак О.О. Нормативно-правовий аспект участі органів місцевого самоврядування в наданні гуманітарної допомоги в Україні	43
Пирога І.С., Продан В.І. Освітній процес під час війни: виклики та тенденції	46

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Булеца С.Б. Особливості цивільно-правової відповідальності при воєнному стані в Україні	49
Менджул М.В. Захист прав дитини та війна в Україні (окремі проблеми)	51
Ревуцька І.Е. Захист прав та інтересів дітей в умовах збройного конфлікту ...	53
Феннич В.П. Принцип диспозитивності цивільного процесу	56
Черевко П.П. Цивільно-правовий режим скарбу	58

АДМІНІСТРАТИВНЕ, ФІНАНСОВЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Болдіжар С.О. Роль інформаційних систем у сфері охорони здоров'я	62
Дорофеева Л.М. Дотримання прав осіб у ході контрольної діяльності митних органів: впровадження європейських стандартів	65
Пішта В.І. Перспективи використання блокчейн-технології у сфері охорони здоров'я	68
Савчин М.В. Дилема незалежних агенств, або криза розуміння принципу поділу влади у вітчизняній юриспруденції	72
Трачук П.А. Правовий статус трудових мігрантів	79
Шелевер Н.В. Конституційне право на виконання судового рішення в умовах воєнного стану в Україні	83

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Іванчулинець Д.В. Основні напрями, завдання і система криміналістики: теорія і практика	86
Копча В.В. Правове дослідження слідів на місці злочину: трасологія і дактилоскопія	91
Копча Н.В. Тактичні рішення щодо проведення слідчого огляду місця події	96
Маслюк О.В. Захист державної таємниці в умовах воєнного стану	101
Ступник Я.В., Щербакова Г.В. Допит свідків у справах про торгівлю людьми	107
Черниченко І.В. Нові правила проведення освідування в кримінальному провадженні	110

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Боброва Ю.Ю. Криза діяльності міжнародних безпекових організацій крізь призму сучасних викликів	114
Габані І.І. Роль Європейського суду з прав людини, як механізму захисту прав людини під час воєнного конфлікту на території України в контексті міжнародного права	117
Гецько В.В. Конституційні засади правового статусу внутрішньо переміщених осіб: зміни у законодавстві України після початку повномасштабної війни	121
Зелінська С.А. Мета запровадження розгляду трудових спорів у порядку спрощеного провадження	123
Калинюк С.С. Неспроможність міжнародного права забезпечити міжнародний мир і безпеку як основне статутне завдання ООН	125
Колотуха І.О. Особливості відповідальності командирів під час війни	129
Фетько Ю.І. Правові засади транскордонного співробітництва Словацької Республіки	133

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

КРИЗА ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ БЕЗПЕКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КРИЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Боброва Юлія Юріївна,
*докторка юридичних наук,
доцентка кафедри міжнародного права юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Норми міжнародного гуманітарного права, прийняті за результатами Першої та Другої світових воєн станом, на сьогодні залишаються незмінними, однак вони уже не враховують того, що з глобальним розвитком світу змінився характер протистоянь між державами, з'явилися нові цивілізаційні виклики для розвитку цілих народів.

З цих причин спостерігається відсутність адекватного впливу цих норм міжнародного законодавства практично на усі збройні протистояння, що мали місце, починаючи з кінця 20-го століття (Югославський конфлікт, Придністров'я, конфлікти між окремими республіками колишнього СРСР тощо) та початку 21-го століття. При цьому, ООН як найвища міжнародна інституція, яка мала б у першу чергу повною мірою реагувати на порушення норм міжнародного гуманітарного права, застосовувати превентивні заходи до країни-агресора, на практиці виявилася безсилою через відсутність у міжнародному законодавстві дієвих санкцій за їх порушення [1].

Більшість конфліктів останніх десятирічь носять гібридний характер і, як правило, є локальними, тому, норми міжнародного гуманітарного права, які носять глобальний характер не підлягають застосуванню до них. У теперішніх умовах потрібно розробити та втілити в практику міждержавних відносин нові ефективні правила з метою запобігання збройних конфліктів, притягнення агресора до відповідальності тощо.

Практичною реалізацією заходів з імплементації норм міжнародного гуманітарного права в Україні займався Міжнародний Комітет Червоного Хреста. При цьому, його діяльність в нашій державі обмежувалася втіленням навчальних програм та методичних рекомендацій для сектору безпеки і оборони. Їх головною ідеєю було те, що застосування правил і звичаїв ведення війни стосується виключно жертви конфлікту, а не країни-агресора (до прикладу – РФ). Як вдалося встановити, на сьогодні, ця діяльність в повній мірі не ведеться жодною організацією, як національною, так і міжнародною, а діяльність МКЧХ в Україні дискредитована їх проросійською позицією. Перші кроки в цьому напрямку здійснюються українською громадсько-політичною правозахисною організацією «Українська Гельсінська спілка». Разом з тим, на нашу думку, в умовах російської агресії цю роботу слід значно активізувати.

Щодня ми бачимо прагнення міжнародного співтовариства віднайти вихід із кризи, що склалася в безпековому середовищі цілого світу внаслідок військової агресії РФ, де серед основних пропозицій:

- перегляд Женевських, Гаазьких конвенцій як правового підґрунтя міжнародного гуманітарного права на їх відповідність новим реаліям, сучасним викликам;

- пошук дієвих механізмів створення спеціальних міжнародних трибуналів для військово-політичного керівництва РФ та спеціальних судів для переслідування воєнних злочинів РФ;

- ізоляція Росії через визнання її державою-спонсором тероризму та державою, яка використовує засоби тероризму;

- пошук компенсаційного механізму відшкодування шкоди та виплати постраждалим від війни, зокрема шляхом створення у Нідерландах Реєстру збитків, завданих Україні російською агресією;

- заклики про виключення Росії з Ради безпеки ООН тощо.

Разом з тим, усі ці ініціативи носять, м'яко кажучи, декларативний характер, оскільки на сьогодні не існує реального механізму їх реалізації з огляду на наступне.

Так, Статут Організації Об'єднаних Націй у ст. 2 вимагає, щоб «усі члени утримувалися у своїх міжнародних відносинах від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави або будь-яким іншим способом, що суперечить цілям Організації Об'єднаних Націй» [2].

При цьому, п. 3 статті 27 Статуту визначає, що рішення з усіх питань, крім процедурних, вважаються прийнятими, якщо за них подані «однакові голоси всіх постійних членів Ради» [2], а отже голос постійного члена Ради, поданий проти розглянутого рішення, є накладенням вето і таке рішення не може бути реалізоване.

Наведена конструкція підтримки миру дозволяє постійним членам Ради Безпеки ООН впливати на вирішення міжнародних безпекових питань, зміцнюючи при цьому свій геополітичний вплив на країн-учасниць збройних конфліктів.

Зокрема, рішення про створення міжнародного трибуналу для притягнення до юридичної відповідальності військово-політичного керівництва РФ за розв'язання та ведення агресивної війни проти України, а також військовослужбовців збройних сил країни-агресора – за вчинення воєнних злочинів на території нашої держави відповідно до Статуту ООН повинна б прийняти Рада Безпеки (стаття 24 Статуту) [2]. До прикладу, Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, здійснені на території колишньої Югославії з 1991 року (МТКЮ) був створений Радою Безпеки ООН 25 травня 1993 року на основі резолюції № 827. Ініціатором резолюції виступила Франція [4]. Трибунал мав мандат Ради Безпеки ООН. Цим він відрізнявся від класичних міжнародних судів, які створюються міжнародним договором.

Разом з тим, враховуючи положення частини третьої статті 27 Статуту, прийняття такого рішення на практиці в сьогоденних умовах неможливе в силу права на вето постійного члена Радбезу – рф, яка є країною-агресором та не допустить створення будь-яких судових інституцій щодо неї.

Виходом з цієї ситуації могло б стати рішення Генеральної Асамблеї ООН щодо створення суду відповідно до її повноважень, встановлених статтею 10 Статуту. У такому разі за нього повинні проголосувати не менше двох третин членів Асамблеї, які присутні на з'їданні та приймають участь у голосуванні (стаття 18 Статуту ООН). Однак, жодних активних дій у цьому питанні досі не зроблено.

Окрім наведеного, систематичні та численні порушення норм міжнародного гуманітарного права російською федерацією давно повинні були б стати підставою щодо ініціювання процесу її виключення із Радбезу ООН, але натомість ми спостерігаємо численні дискусії щодо правомірності її правонаступництва в Раді Безпеки після розпаду СРСР тощо.

Таким чином, слід констатувати, що наведена ситуація показала слабкість міжнародних безпекових організацій, їх недовірливість. Причиною цього є відсутність у міжнародному праві норм, які передбачають санкції за розв'язання агресивної війни, порушення територіальної цілісності та суверенітету держав-учасниць ООН. Без вирішення цього питання, подолання конфліктів між країнами мирним шляхом у найближчій перспективі не є реалістичним. Це зумовлює необхідність переформатування міжнародного права з урахуванням викликів сучасності, зокрема й російсько-української війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Боброва Ю.Ю. До питання необхідності імплементації норм міжнародного гуманітарного права в національне законодавство. Міжгалузеві диспути: динаміка та розвиток сучасних наукових досліджень : матеріали Міжнародної наукової конференції (м. Хмельницький, 27 січня 2023 року). Хмельницький, 2023. С. 143–145.

2. Статут ООН (повний текст). URL: <https://www.un.org/ru/about-us/un-charter/full-text> (дата звернення: 28.02.2023).

3. Боброва Ю.Ю. Проблемні питання процесуально-правового механізму документування воєнних злочинів в Україні: реалії та перспективи. Безпековий сектор держави: вітчизняний досвід та кращі міжнародні практики : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 5 грудня – 15 січня 2023 року. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 20–23.

4. Резолюція № 827 (1993), прийнята Радою Безпеки на її 3217-ому засіданні 25 травня 1993 року. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/168072__168072 (дата звернення: 01.03.2023).

5. Y.Y. Bobrova, Y.O. Bobrov O. Respect for gender equality as a component of civilian democratic control over the military organisation of the state. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 2021 № 28 (1). P. 52–60.